

Zorgen over de implementatie van het Asiel- en Migratiepact voor mensen in administratieve vrijheidsontneming

Als Meldpunt Vreemdelingendetentie zien wij dagelijks wat vrijheidsontneming doet met mensen, met name mensen die zich al in kwetsbare situaties bevinden door een asielachtergrond of leven zonder verblijfsrecht. De implementatie van het Asiel- en Migratiepact zal naar verwachting leiden tot meer en langere vrijheidsontneming, terwijl bestaande problematiek in detentiecentra niet is opgelost. We roepen Kamerleden op om rekening te houden met onze bevindingen, die op dagelijkse praktijkervaringen zijn gebaseerd via direct telefonisch en fysiek contact met vreemdelingen verblijvend in detentiecentra. In het bijzonder maken wij ons zorgen over de uitvoering van volgende punten in de *Uitvoerings- en Implementatiewet Asiel- en Migratiepact 2026*.

- **Onderduikrisico en de verschuiving naar preventieve detentie.**

Preventieve detentie bij een niet-significant onderduikrisico leidt tot de verschuiving van detentie als uitzondering naar een standaardmaatregel. Dit druist in tegen het principe dat vreemdelingenbewaring alleen ingezet kan worden als er geen lichter rechtsmiddel voorhanden is en 'noodzakelijk is met het oog op een welomschreven maatschappelijk belang en proportioneel is met het oog op het realiseren van *dit belang'* (MvT, p. 41). We verwachten daarom dat er meer mensen in vreemdelingenbewaring zullen worden geplaatst. Dit is zorgelijk omdat de capaciteit nu al regelmatig tekort schiet, er is structureel gebrek aan personeel en dit gaat ten koste van de leefomstandigheden van mensen in vreemdelingendetentie.

Door wie, en hoe, worden de onderduikrisico en de bedreiging voor openbare orde of nationale veiligheid gedefinieerd? Hoe wordt gewaarborgd dat vreemdelingen die niet een onderduikrisico of bedreiging voor openbare orde of nationale veiligheid vormen, niet in detentie worden geplaatst? Welke autoriteiten, en binnen welk tijdsbestek, beslissen dat een vreemdelingeen onderduikrisico of bedreiging voor openbare orde of nationale veiligheid vormt? Kan zo'n beslissing herroepbaar zijn?

- **De behandeling van medische zorgproblemen en kwetsbaarheid in detentie.**

Het Meldpunt ziet nu al dat mensen in grens- en vreemdelingendetentie beperkte toegang hebben tot medische zorg. Wij maken ons zorgen dat de implementatiewet onvoldoende garanties biedt voor adequate medische controles en voor het tijdig herkennen en beoordelen van kwetsbaarheid, zowel in grens- en vreemdelingendetentie als tijdens de screeningsprocedure. In de praktijk kunnen bepaalde medische onderzoeken en behandelingen niet worden uitgevoerd omdat deze niet beschikbaar zijn of passen binnen het reguliere zorgsysteem van het detentieregime, of vanwege de veronderstelling dat het verblijf van de vreemdeling tijdelijk is. Wanneer dergelijke problematiek later aan het licht komt, leidt dit in de praktijk vaak tot isolatieplaatsingen of overplaatsing naar regimes met minder vrijheden en rechten, met een grote impact op een al kwetsbare groep.

Hoe wordt gezondheidszorg in detentie gewaarborgd? Wie is verantwoordelijk voor medische en psychische zorg tijdens detentie, inclusief de screeningsprocedure? Door wie, en hoe is gezondheidszorgverlening tijdens de screeningsprocedure evenals in detentie uitgevoerd?

Welke soorten kwetsbaarheden worden geïdentificeerd en hoe? Hoe wordt kwetsbaarheid geïdentificeerd tijdens de medische screening evenals in vreemdelingendetentie? Hoe wordt er voor kwetsbare groepen, zoals mensen met psychische problemen en trauma's omgegaan? Hoe wordt voorkomen dat kwetsbaarheid ondergesignaleerd wordt door tijdsdruk of gebrek aan gespecialiseerde expertise?

Zorgen over minderjarigen in detentie. *Worden minderjarigen samen met volwassenen geplaatst in detentie evenals in de screeningsprocedure? Wat zijn de specifieke garanties die in de uitvoering opgenomen zullen worden, zodat minderjarigen apart worden gescreend en op afzonderlijke en kindvriendelijke plekken worden opgevangen?*

- **Vragen over procedurele aspecten van de Screeningsverordening (EU) 2024/1356**

De Screeningsverordening (EU) 2024/1356 van de *Implementatiewet Asiel- en Migratiepact 2026* regelt de uitvoering van een screeningsprocedure voor mensen die aan de buitengrens Nederland binnen komen zonder aan de toegangsvoorwaarden te voldoen en van mensen die onregelmatig in het grondgebied worden aangehouden. De Screeningsverordening introduceert een screening van vreemdelingen die zich aan de buitengrenzen bevinden zonder aan de toegangsvoorwaarden te voldoen (inclusief diegene die een verzoek om internationale bescherming indienen). Op basis van de screening worden derdelanders doorverwezen naar een 'toepasselijke' procedure.

Zorgen over willekeurige detentie tijdens of na screening. *Hoe wordt gewaarborgd dat de screeningsfase voorlopig en administratief blijft, en niet de facto uitgroeit tot een inhoudelijke asielbeoordeling? Welke waarborgen bestaan er om te voorkomen dat screening leidt tot structurele vertraging of vrijheidsbeperking zonder formele procedurele rechten? In hoeverre is effectieve rechtsbijstand beschikbaar tijdens de screening, gezien het korte tijdsbestek en de grenscontext? Hoe wordt transparantie gewaarborgd voor de betrokkene over doel, gevolgen en mogelijke uitkomsten van de screening?*

Wie voert de screening uit en hoe? *Welke autoriteiten zullen welk deel van de screening uitvoeren? Hoe wordt besloten hoe lang de screening moet duren? Welke autoriteiten zullen, op basis van de resultaten van de screening, besluiten naar welke volgende procedure wordt elke vreemdeling gericht? Op welke gronden worden deze beslissingen gemaakt? Is deze beslissing herroepbaar? Welke garantie is er dat elk individu tijdens de screeningsprocedure dezelfde behandeling krijgt, bijvoorbeeld als er culturele of andere soort barrières zijn?*

- **Vragen over materiële (levens-)omstandigheden tijdens screening en detentie**

Het Meldpunt ziet dat de toenemende druk op detentiefaciliteiten en aanhoudende personeelstekorten de leefomstandigheden in grens- en vreemdelingendetentie sterk verslechteren. Deze omstandigheden worden verergerd door persoonlijke trauma's, gebrekkige informatievoorziening en culturele en communicatieve barrières tussen ingeslotenen en de Nederlandse autoriteiten. Het gebrek aan zinvolle dagbesteding, privacy, en de beperking van hun vrijheden en rechten en toegang tot informatie en de buitenwereld zorgen voor een enorm zware en belastende ervaring op hun fysieke en emotionele welzijn. Gelet op de huidige omstandigheden maakt het Meldpunt zich zorgen dat de Implementatiewet onvoldoende waarborgen bevat om te voorkomen dat deze problematiek voortduurt of wordt versterkt tijdens de screening en detentie.

Zorgen over omstandigheden in detentie. *Waar zullen deze mensen verblijven tijdens de screening? Welke organisaties zullen tijdens steun aan vreemdelingen in detentie bieden? Wordt het gebruik van persoonlijke telefoons toegestaan in detentie evenals tijdens de screeningsprocedure? Welke dagprogramma wordt beschikbaar gesteld? In hoeverre is er vrij en ongecontroleerd contact met de buitenwereld?*

Zorgen over angst en psychische problemen. *Hoe wordt er gezorgd dat er geen extra angst en verwarring is, die een verhoogd risico op psychische ontregeling hebben? Hoe kan er gegarandeerd worden dat procedurele beoordelingen, ondanks al deze factoren, accuraat zijn?*

Zorgen over aanpak van problemen door beveiligingspersoneel. *Hoe wordt de weigering om te voldoen aan de screeningsprocedure behandeld? Hoe zullen autoriteiten problemen tijdens detentie en screening behandelen, zoals bijvoorbeeld hongerstaking of zelfmoordpogingen?*